

LANG LEVE HET HOOFDDOEKENDEBAT

Hoe lang discussiëren we in Vlaanderen eigenlijk al over hoofddoeken? Iemand een idee? Mijn verste herinnering reikt tot het jaar 1997. Ik zat toen in het voorlaatste jaar middelbaar en moest een opdracht maken rond een actueel thema. In dat jaar had een Anderlechtse school een aantal meisjes met hoofddoek geweigerd en dat kwam uitgebreid in de media aan bod. De leerlingen in kwestie hadden tegen de school een rechtszaak aangespannen en verloren: er was volgens de rechter geen sprake van discriminatie omdat de school elk levensbeschouwelijk symbool verbood, niet alleen hoofddoeken.

Vandaag, meer dan tien jaar later, staan we weer voor zo'n spraakmakend hoofddoeken-op-school-proces. Deze keer in Antwerpen. Ik bespaar u de details. U las, hoorde en zag er de laatste maanden ongetwijfeld meer over dan u lief was. Misschien was dat ook uw eerste gedachte bij het lezen van de titel: "o nee, toch niet weer die hoofddoek!" Ik moet toegeven dat dat de laatste maanden ook vaak mijn eerste reflex was bij het lezen van het zoveelste krantartikel, opiniestuk of persbericht. Maar net als veel mensen rondom mij lijkt ik een haat-liefde verhouding met dit debat te hebben. We zijn het debat hartgrondig beu en tegelijk blijven we het hartstochtelijk voeren. Omdat we het gevoel hebben dat het belangrijk is? Dat onze toekomst en onze samenleving op het spel staan? Omdat het debat vragen oproept over fundamentele kwesties zoals godsdienstvrijheid, vrouwenemancipatie, seksualiteit, omgaan met diversiteit, gelijke behandeling en recht op verschil?

Boeiende vragen, dat wel, maar als we vandaag nog met precies dezelfde vragen worstelen als tien jaar geleden, hebben we onze kostbare tijd dan niet verspild aan zinloze discussies? Met andere woorden: geeft meer dan tien jaar hoofddoekendebat niet meer aanleiding tot teleurstelling dan tot een uitbundig verjaardagsfeestje? En ook de manier waarop het debat gevoerd werd, was vaak niet iets om trots op te zijn. Meer dan eens ging het debat over in inhoudsloos gescheld, ja zelfs in intimidatie, zwartmakerij en gepest. Maar anderzijds bleef het hoofddoekendebat ook op allerlei democratische manieren gevoerd worden. Zowel door voor- als tegenstanders van een verbod worden vreedzame manifestaties georganiseerd, rechtszaken aangespannen, degelijke opiniestukken geschreven, onderzoekers geïnterviewd, vormingsactiviteiten ingericht,... Professoren, politici, advocaten, vormingswerkers, schooldirecteurs, middenveldorganisaties met een lang verleden, spontane actiegroepen, moslims en niet-moslims, mannen en vrouwen nemen en krijgen het woord. Al bij al is het best wel een divers debat en af en toe worden er ook heel degelijke, ernstige en sterke argumenten aangevoerd.

Maar er is meer. Gelukkig. Het valt op dat steeds meer organisaties en vertegenwoordigers uit het middenveld een mening hebben over het hoofddoekenverbod en daar ook voor uitkomen. Zelfs kardinaal Danneels verbaasde vriend en vijand met de uitspraak dat hij het verbod geen goed idee vond. Steeds minder wordt er geschermd met "we hebben geen standpunt, want we zijn intern verdeeld" of "ik heb geen standpunt, want het is een heel complexe materie". Als we de voorbije periode ergens vooruitgang geboekt hebben, dan is het op dat punt. Ik hoop dat dat een evolutie is die blijft doorgaan. Want het geeft aan dat er nagedacht wordt. Dat er keuzes gemaakt worden, lastige knopen ontward of doorgehakt. En als het middenveld één belangrijke taak heeft, dan is het wel visie ontwikkelen en mensen aan het denken zetten. Natuurlijk is heel die hoofddoekenkwestie complex. Natuurlijk moet je er niet al te licht over interne meningsverschillen gaan. Natuurlijk heeft elke keuze voor- en nadelen. Maar op een gegeven moment moet je wel weten of je voor of tegen bent, net zoals wanneer je gaat stemmen. Wie blijft volhouden dat hij het niet weet, wil het volgens mij gewoon niet weten. Als organisaties geen standpunt durven innemen, uit vrees een deel van hun achterban tegen de borst te stoten, waar zijn ze dan mee bezig? Zij nemen noch debat noch onze

samenleving ernstig. Totnogtoe zijn immers nog maar weinig debatten erin geslaagd om zoveel mensen aan het denken te zetten rond zoveel fundamentele vragen.

Lang leve het hoofddoekendebate? Wel, om helemaal eerlijk te zijn... Natuurlijk vind ik het jammer dat de tegenstanders van het verbod, waartoe ik mezelf reken, nog geen gelijk hebben gehaald. Maar anderzijds hebben de voorstanders van het verbod het ook nog niet gehaald. Zolang het pleit nog niet beslecht is, heb ik hoop. En wat meer is, zelfs als de tegenstanders ook deze keer gelijk halen, zelfs als de rechtszaak die BOEH heeft aangespannen op een verpletterende nederlaag uitdraait, zelfs dan leert de geschiedenis dat er nog hoop is. Dat de strijd blijft voortgaan en dat alles volgend jaar weer in vraag gesteld kan worden. Want geloof het of niet, er zijn nog heel wat argumenten die in de voorbije debatten niet de aandacht kregen die ze verdienen. Zo is er de vraag of hoofddoeken een religieus symbool zijn, of een religieuze praktijk, zoals vasten en bidden. En we hebben nagedacht over wat een school moet doen als er leerlingen gedwongen worden een hoofddoek te dragen, omdat ze anders voor "vuile hoer" worden uitgemaakt. Maar wat moet een school doen als meisjes alleen in korte broek of rok durven verschijnen als hun benen geëpileerd zijn, omdat ze anders voor "lelijk manwijf" worden uitgemaakt? Ja, zo kunnen we nog wel een tijdje doorgaan. Lang leve het hoofddoekendebate!

Rosalie Heens, educatief medewerkster
2010